

betron coras (Cr.), with which Merian's figure agrees also. According to Dyar (1940, p. 1132) *coras* Cramer is the male of *hipparchia* Cramer.

In her explication to plate 28 Merian writes about this larva: „sy zyn venynig, waardoor ook de leden verstyven en ontsteeken, die daardoor aangeraakt worden”^{*}). Mrs. Brindley (1926, p. 577, textfig. 1, 1A) describes and figures processes, which are loosely fastened to the body of the larva and which, as Poulton (1926, p. 583) already remarked, evidently are urticating hairs.

Merian's plate has been reproduced by Mrs. Stuldreher-Nienhuis in her biography of Merian (1944, pl. M 28 between pp. 72 and 73) and by Schnack (pl. 13). The latter author apparently thought the features of the *Phobetron* larva to look too unlikely to be true and therefore replaced the larva and cocoon by a larva and imago figured by Merian on her plate 19!

References.

- Cramer, P., 1779. Papillons exotiques des trois parties du monde. Vol. 2. Amsterdam.
- Dyar, H. G., 1940. Limacodidae. In: A. Seitz, Die Gross-Schmetterlinge der Erde. Vol. 6, part 2. Stuttgart.
- Haviland, M. D. (Mrs. H. H. Brindley), 1926. Defensive colour and pattern in four caterpillars from British Guyana. Trans. Ent. Soc. London 1925, pp. 575—579, figs. 1, 1A, pl. 54.
- , 1926a. Forest, steppe, tundra. Cambridge.
- Hayward, K. J., 1929. Description of the larva and pupa of *Phobetron coras*, Cram. A Limacodid from the Argentine. Ent. Rec., vol. 41, pp. 180—182.
- Merian, M. S., 1719. Over de voortteeling en wonderbaerlijke veranderingen der Surinaemsche insecten. Amsterdam.
- Poulton, E. B., 1926. Appendix. Trans. Ent. Soc. London 1925, pp. 580—584, pl. 55.
- Schnack, Fr., n. d. Das kleine Buch der Tropenwunder. Leipzig.
- Seitz, A., 1933. Die indo-australischen Spinner und Schwärmer. Die Gross-Schmetterlinge der Erde. Vol. 10. Stuttgart.
- Stuldreher-Nienhuis, J., 1944. Verborgene paradijzen. Het leven en de werken van Maria Sibylla Merian 1647—1717. Arnhem.
- Oegstgeest, Louise de Colignyalaan 4, March 1946.

Het toppunt van voedselschaarschte en een voorbeeld van entomologische bestrijding

door

H. J. MAC GILLAVRY

In de met syeniet-zand bedekte binnenplaats van de gevangenis te Muntok, bevond zich een nest van de roode vuurmier, de „semoet gatal” (w.s. *Solenopsis geminata* F. ssp. *rufa* Jerd.).¹⁾

^{*}) They are poisonous, because of which the limbs grow stiff and inflame, when they are touched by them.

¹⁾ Noot A. Stärcke: Als semoet api heb ik ontvangen drie soorten: 1. *Solenopsis geminata* ssp. *rufa* Jerd., 2. *Monomorium destructor* Jerd., 3. *M. pharaonis* L. Ik had vroeger een lijst aangelegd van inlandsche Oost-Indische namen; deze is echter verloren gegaan. Semoet gatal herinner ik mij niet.

Noot H. J. Mac Gillavry: Dammerman (Agric. zool. Malay Archip. 1929, p. 33) geeft *Pheidologeton diversus* Jerd. voor de „semoet gatal”. Zoowel deze als *Solenopsis geminata* zouden „seed collectors” zijn.

Ten tijde, dat ons voedsel al zeer slecht was, zag ik deze mieren druk met iets sjouwen. Nu rooft deze soort bij voorkeur vetten en dierlijke producten: levende en doode dieren, eieren gekookt of niet, etc., maar daar zijn ze zoo fel op, dat het in Indië niet eenvoudig is om kevers op aas te vangen: de uitgelegde cadavers zitten vol met roode mieren, maar andere insecten zijn niet te vinden.

Het is licht te begrijpen, dat ik erg benieuwd was, wat deze dieren op onze binnenplaats nog te eten vonden. Het bleek, dat zij aan het slapen waren met de afgeknipte nagels van de geïnterneerden. Blijkbaar kunnen ze hoornstof ook gebruiken. Naar ik meen, eten de Nederlandsche mieren koeienhorens wel leeg, maar niet op.

De roofzucht van deze mier kwam ons later goed te pas. Toen ik in November 1944 uit het hospitaal op de „chambre” terugkwam, was er een binnenshuis-nest van deze soort dicht bij mijn ligplaats, met het gevolg, dat de wandluizen er consequent waren uitgeroeid. Dat zij inderdaad door de mieren waren uitgeroeid kan hieruit blijken, dat we verschillende malen zagen, dat een wandluis overdag uit haar schuilplaats te voorschijn kwam en hard wegliep, achtervolgd door een roode mier. Dit toont ten eerste aan, dat de wantsen geen bescherming genoten van haar stinkklieren, en ten tweede, dat deze mier niet alleen ten koste van haar prooi leeft, maar deze ook plaatselijk geheel kan uitroeien.

Een andere, grijze miersoort²⁾ achtervolgde de wantsen ook, maar roeide ze niet uit.

De bestrijdingsmethode met de roode mieren was zoo succesvol, dat sommigen er over dachten elkaar de mieren met wat kostbare suiker af te lokken. De methode had echter één nadeel. In dezen tijd hadden wij veel last van zweren, die met palmoliesalicyl behandeld werden. De roode mieren aten de palmolie van onze wonden af en maakten daarbij niet altijd onderscheid waar de medicijn ophield en de patiënt begon. Als ecologische bijzonderheid kan ik vermelden, dat zij in beide opzichten concurrentie ondervonden van muizen, die des nachts de watten met palmolie-salicyl wegstalen (maar de watten met zwavel-salicyl lieten liggen) en die ons bovendien in den grooten teen beten.

Hilversum, Lindenheuvel 4, April 1946.

In Memoriam Mevr. E. D. Uyttenboogaart-Eliassen.

Den 22en December 1946 ontviel ons in den leeftijd van 64 jaar, na een langdurig ziekbed, Mevrouw Ellen Dagmar Eliassen, echtgenoot van onzen President, Dr. D. L. Uyttenboogaart, met wien zij bijkans 40 jaar in het huwelijk verbonden was geweest.

Van geboorte was zij Zweedsche, doch zij sprak diverse talen vloeiend en had zich ook onze Nederlandsche taal geheel eigen gemaakt.

Mevrouw Uyttenboogaart had veel belangstelling voor de entomologie. Niet alleen was zij reeds sedert 1922 begunstigster van onze Vereeniging, doch zij was ook actief werkzaam. Geregeld deed zij waarnemingen of verzamelde zij, uit den aard der zaak speciaal *Coleoptera*. Een enkele maal publiceerde zij zelf; het overige kwam ten goede aan het werk van onzen President en zijn succesvolle resultaten zijn mede aan haar activiteit te danken. Sportief als zij was, zag zij niet op tegen de bezwaren van inspannende verzameltochten, zooals ook blijkt uit het

²⁾ Het was totaal onmogelijk om enig materiaal te verzamelen. Ik kan dus geen preciese determinaties geven. De hier bedoelde miersoort is een zeer gewone Indische huismier, die biologisch gekenmerkt is, doordat zij vaak verhuist. Daarbij ziet men dan altijd minuscuul kleine krekeltjes (gasten) onopvallend tusschen de mieren meelopen.